

Marijn Simons (1982)

Symfonie nr. 1

Ontstaan: 2004

In opdracht van: Het Gelders Orkest

Premiere: 22 april 2005

Plaats: Arnhem

Uitvoerenden: Het Gelders Orkest o.l.v. Martin Sieghart

Een ongekennde en veelzijdige muzikaliteit in combinatie met een enorme zelfverzekerdheid; zie hier de eerste indruk die de violist, componist en dirigent Marijn Simons op iedereen achterlaat. Dat hij tot de grootste violistische talenten van zijn generatie behoort is al jaren duidelijk. Simons excelleert niet alleen in het geijkte repertoire maar heeft tevens naam gemaakt als voorbeeldig interpreter van het *Vioolconcert* van Igor Stravinsky en dat van de Braziliaanse componist Heitor Villa-Lobos, waarvan hij de wereldpremière verzorgde. In februari jongstleden hield Simons' zijn *Tweede vioolconcert* ten doop met het Radio Kamerorkest onder leiding van de Britse muzikvinder James MacMillan die bij diezelfde gelegenheid ook zijn eigen *Vioolconcert* dirigeerde met als solist, ja hoe kan het ook anders, Marijn Simons. De naam van MacMillan valt hier trouwens niet zomaar, want hij is naast de Nederlandse componist Daan Manneke de belangrijkste leermeester van Simons waar het op het componeren aankomt. Leerde hij van Manneke vooral de details van het vak beheersen en niet in de laatste plaats dat schrijven heel vaak schrappen betekent; MacMillan wijdde Simons in het geheim van de grote vorm in en hoe binnen die vorm tot een spanningsboog te komen die geen knik vertoont. Met andere woorden, Manneke maakte Simons met het 'landschap' waarin men zich bevindt vertrouwd en MacMillan deed hem het 'helikoptereffect' beleven dat nu eenmaal onontbeerlijk is voor het krijgen van het overzicht.

Het oeuvre van Simons is reeds van respectabele omvang. Tot zijn belangrijkste werken behoren *Capriccio voor Stan & Ollie* voor viool en piano, *The Circus* voor kamerensemble, drie strijkkwartetten (waarvan het *Derde* voor het Orlandofestival is geschreven), twee *Vioolconcerten*, twee *tromboneconcerten*, een *Dubbel-pianoconcert (A Ti Te Toca)*, *Noises in the Night* voor groot orkest, *Concerto fabuleux* voor slagwerk en orkest en de thans voor het eerst te horen *Symfonie nr. 1*.

Hyperdrukke beweging

Simons symfonische eersteling – de nummering geeft aan dat het niet bij een symfonie zal blijven – is in hoge mate representatief voor zijn stijl. Deze is bij uitstek veelkleurig en bevat tegelijkertijd onpretentieuze invalshoeken als onverhuld dramatische elementen. De componist vat het begrip 'symfonie' dan ook nauwelijks in de klassieke zin van het woord op, maar veeleer in termen van het samenklinken van tal van – deels sterk uiteenlopende – invloedssferen binnen één kader. Tonaliteit en atonaliteit, ingrediënten van het eigentijdse componeren, Jazz en vooral Latin Jazz, ontleningen aan de (al dan niet) Braziliaanse volksmuziek en noem maar op; al deze elementen staan vreedzaam naast elkaar.

In het openingsdeel, 'Maniacal', geeft de titel de inslag ervan heel treffend weer. Er loopt niet alleen van alles door elkaar heen, het totaal wordt geschraagd door een hyperdrukke beweging. Duidelijk in de constante aanwezigheid van twee lagen die elkaar soms afwisselen en dan weer overlappen. In de eerste laag staan piccolo,

sopraansaxofoon, tenorsaxofoon en klokkenspel op de voorgrond, in de tweede domineren piano en trombones.

De combinatie op het programma met Ravels *La Valse* acht Simons een zeer gelukkige. In laatstgenoemd opus wordt iets van een wals gesuggereerd dat niet echt van de grond komt, omdat het walsgegeven steeds onderuit wordt gehaald en versmelt met muzieken die zich daar haaks toe verhouden. Iets dergelijks is tevens in het tweede deel van Simons *Eerste symfonie* aanwijsbaar dat niet voor niets de benaming 'Lawless' in de betekenis van 'wetteloos' en 'losbandig' draagt. Simons: "Qua karakter wil dit deel de impressie van een zekere structuurloosheid wekken, wat in werkelijkheid overigens niet klopt. Ongeveer halverwege komt iets voorbij in de geest van een Jazzband met ook Salsareminiscenties. Het is een buitengewoon mozaïekachtig deel. Op een gegeven moment hoor je zelfs duidelijk het bekende Montuno-ritme van de Latin Jazz."

Hoogste rechter

Het meest substantiële en in verhouding langste deel is de finale, dat door zijn langzame tempo en vele lang aangehouden noten optimaal contrasteert met de beide voorgaande delen. Conform de titel, 'Elegiac', betreft het hier een klaagzang. Opvallend zijn de glissandi voor de strijkinstrumenten in de melodievoering waarvoor, volgens Simons, inheemse muziek uit Marokko en Turkije model heeft gestaan. Vooral die op de in die landen bekende oude blaasinstrumenten met een nasaal overkomend geluid, die als voorlopers van de hobo kunnen worden beschouwd. Wat deze finale met de delen 1 en 2 gemeen heeft is de climax op het eind, waarbij in dit geval tegen de achtergrond van steeds zachter worden blazers de strijkers een kolossaal crescendo laten horen.

Niet zozeer in letterlijk stilistisch opzicht, maar zeker wat Simons artistieke mentaliteit betreft vertoont onder andere deze *Eerste symfonie* een duidelijke verwantschap met twee componisten die hem zeer na aan het hart liggen: Darius Milhaud en Heitor Villa Lobos. In Milhaud boeit hem de tot het uiterste geconcentreerde vorm in relatie tot een maximale bontheid en rijkdom aan informatie, in Villa Lobos het feit dat men hem niet met Europese normen en waarden kan beoordelen. "Hij staat eigenlijk los van elke traditie", vindt Simons, "en in ieder stuk hoor je, en dat is iets wat je bij nogal wat Europese componisten mist, een onstuitbare drang tot creëren. Hij scheidt als het ware zijn eigen traditie en dat spreekt me enorm aan. Het gemak bijvoorbeeld waarmee hij een fuga van Bach combineert met folkloristische Braziliaanse verworvenheden biologieert me mateloos en hij is er hoegenaamd niet in geïnteresseerd van welk systeem hij zich bedient. Dat is bij mij precies zo. Ik ben al het andere dan een structuralist. De laatste en hoogste rechter is mijn oor en als het goed klinkt, dan basta!"

Maarten Brandt